

BUITEN

18^E JAARGANG N^O. 39.

ZATERDAG 27 SEPTEMBER 1924.

DE CANYON VAN DE SNAKE- OF SHOSHONE-RIVIER NABIJ HET
YELLOWSTONE PARK IN NOORD-AMERIKA.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE CANYON VAN DE SNAKE OF SHOSHONE-RIVIER NABIJ HET YELLOWSTONE PARK IN NOORD- AMERIKA, ILLUSTRATIE.	BLZ. 457
HET DROOMLAND ACHTER DE BERGEN (17), DOOR GILBERT FRANKAU	458
HET HUIS ZWALUWENBURG (VERBETERING)	459
IN OOST- EN WEST-HONGARIJE (SLOT), DOOR ERVIN VON KANKOWSKY, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 460—464
EEN RIDDER VAN VIER JAAR, DOOR MR. G. BAKE	BLZ. 460
AMSTERDAMSCH GRACHTPALEIZEN (LEGENDE VAN HET HUIS MET DE HOOFDEN EN NOG IETS OVER HET HUIS KEIZERSGRACHT 444—446), DOOR J. C. WAAL	462
IETS OVER TONCABOONTJES, DOOR S. K.	464
KENNERLIJVEN IN HET OERWOUD, DOOR DR. H. V. CAPPELLE, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 464—467
HOEVEN EN KLAUWEN, DOOR G. L. ROBERTS (18)	BLZ. 467
DE TOREN DER VOORM. O. L. VROUWEKERK TE EDAM, NA DE RESTAURATIE, ILLUSTRATIE	468

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Alzoo getuige alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad bezinfte te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie" of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten". De afzender's naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Uitgever van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff - AMSTERDAM -

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Het droomland achter de bergen.

Naar het Engelsch

17) door GILBERT FRANKAU.

TEN oosten en ten westen beschermden lage aardwerken de uitstekende havenhoofden. En nader komend, konden zij zien dat deze havenhoofden bezet waren met boogschutters, die bij hun komst dichterbij kwamen, onbewegelijk bleven staan, hun bogen in saluut opgeheven. Akiou gaf een bevel en de mannen op het dek gingen in de houding staan. Op ongeveer drie honderd meter afstand zagen zij de volle hoogte van de Poort. Reusachtig en dreigend stak zij hoog boven hen uit. Op het hoogste gedeelte — klein en donker afstekend tegen het wit van den hemel — stond een dozijn schildwachten, bogen gespannen, pijlkokers aan hun voeten; en beneden, klein als stekend tegen het zwart van de westelijke spits der schans, waakte Keo, Kapitein der Binnenwacht. Nu is het gewoonte dat niemand mag spreken of zich bewegen, wanneer de boot onder de Binnen-poort doorgaat; maar terwijl hij daar als een standbeeld stond; terwijl hij keek over het gevest van zijn zwaard, en Akiou's zilveren gestalte nader en nader gleed en de koperen scheepswand en de rij opgeheven bogen erboven, voelde Keo, Kapitein van de Binnenwacht, zijn oogen ronddraaien in hun kassen; voelde de tong in zijn mond trillen door den drang van duizend vragen. Want aan iedere zijde van die zilveren gestalte, zag Keo reuzen — reuzen van die *Bloo Loy*; een met een rooden baard, die tot op zijn gordel hing en wiens reusachtig zwaard tot manshoogte boven zijn helm uitstak; en de ander, nog een handbreedte langer dan hij met den baard, die een boog droeg — neen, niet een boog, maar de moeder van alle bogen. „Magnifique, mon ami!" wijzde De Gys, toen de sluitsteen over hen heen gleed. Toen maakte de somberheid van die Binnen-poort zelfs de Gys sprakeloos. Hoog boven hun

hoofden waren de gewelven in de diepste duisternis gehuld. Voorbij de poort verbreedt zich de Harin, en drie mijlen ver lag pas de stad. „Laat ons eten," zei Akiou en de drie mannen volgden hem naar beneden en zwegden evenals hij gedurende den maaltijd. Toen zij weer aan dek kwamen, stond de zon reeds hoog, maar stad Bu-ro sliep nog en op de kale oevers was niemand te zien. Zoo kwamen zij bij de Pijl-kade. „Nak is te laat — zooals gewoonlijk," gromde Akiou en hij gaf bevel om naar den oever te boomen. „Wat voor den drommel is dat?" klonk Dicky's stem vol onbegrensde verbazing. Heel in de verte langs de kade, verscheen een witte vlek — een vlek, die steeds grooter werd — en een olifantachtigen vorm aannam, terwijl zij op hen toe snelde. „Nak," schreeuwde Akiou, „Nak! Nak! Nak!" En de olifant — want het was een olifant, een groote mannetjes-olifant, bijna sneeuwit van kleur, met opgeheven slurf, klapperende ooren, rammelend tuig aan zijn enorme pooten — brulde een antwoord terug, dat bijna den in het geel gekleeden cornac die tusschen zijn bewegende nekspieren zat, van zijn zitplaats deed vallen! „Lieve help!" riep de Lange uit. „Allemachtig!" Het reusachtige dier verlangzaamde plotseling zijn stap en waggelde naar de boot. Een oogenblik bekeken zijn bespottelijk kleine oogjes de vreemdelingen; toen viel zijn opgeheven slurf neer tusschen de opgebogen slag tanden en gleed als een slang, zoekend over de reeling. „Hij heeft niet gegeten," schreeuwde de cornac. Maar Akiou, half bevreesd voor het dier en half boos over het te laat komen, had het dier met zijn boog een slag op zijn slurf gegeven. De slurf werd teruggetrokken. Nak knielde neer, zooals hij dat gewoon was. Jongens klommen de ladder op, brachten kettingen en maakten ze vast aan ringen op het dek. Zij wierpen enterhaken over boord, maakten ze vast aan Naks tuig. De kettingen werden strak, toen Nak overeind kwam. „Quelle force!" riep De Gys verbaasd. Want nu, terwijl de kettingen strak werden, rukte Nak aan zijn borstriem en de reusachtige met koper beslagen boot — honderd dertig voet van den eenen drakenkop tot den anderen — bewoog zich gemakkelijk van den kant der kade. Ze ging naar het midden der rivier, kreeg grootere snelheid en het witte schuim sloeg tegen het voorste roer. Plotseling zagen zij voor den eersten keer de Pyramide van den Keizer. Zij verscheen zonder enige waarschuwing, en toen Akiou ze zag, bukte hij zich naar zijn boog, hief hem op als saluut en begon zacht den Bloedzang te zingen. Zijn mannen kwamen om hem heen staan. De Lange kon ze samen hooren fluisteren: „Bu-ro! Bu-ro! Vy! Vyssu Bu-ro!" „Wat zeggen zij?" vroeg de Gys. „Iets omtrent vrouwen." Het was een zacht gefluister geweest, maar Akiou's zwijgen waarschuwde dat er gevaar was. „Pas op. Ik wil niet dat hij vermoedt dat ik het begrijp." Het silhouet van de stad verbreedde zich over de rivier. En plotseling konden zij op iederen oever de groote volksmenigte opeengepakt zien staan. „Nak," die ze rook, trompette; versnelde zijn stap tot een draf. Voor Beamish er iets van begreep waren zij tusschen de menigte. Een van de rijen ging opzij voor den Olifant. Maar de rij aan den overkant bleef staan. Beamish kon hun gezichten onderscheiden — gele gezichten. Duizenden — en allen gelijk. Het waren allemaal mannen — bijna naakt — arbeiders op de kaden. Nak draafde voort, met opgeheven slurf, de kettingen gespannen als boogpezen en Beamish zag hier dat de heele weg thans krioelde van vroolijk gekleede mannen en vrouwen. Overal zwermden de menschen als bijen. Het gezoem kwam luider over het water; luider dan het gestamp van Naks pooten; luider dan het geschetter der ivoren signaalhorens. Zij waren niet stil zooals de arbeiders op de kaden, niet naakt als de werkers in de velden. Zij schreeuwden en zij schitterden. Hier en daar zag Beamish den glans van een helm; hier en daar stak de parasol van den satelliet van een mandarijn met zijn kleurigen paddestoelvorm omhoog — Pasifs wit met draken geborduurd of Kun-mers vuurrood of het zwarte wapen van Mun-need. En terwijl hun koperen boot nader kwam, was alles vol juweelen en bloemen om hen te verwelkomen. Geen van drieën wist hoe zij aan de landingsplaats waren gekomen; zij hoorden Akiou bevelen geven, zagen Naks cornac rukken aan de groote flap-ooren, zagen Nak plotseling stilstaan, zagen de kettingen doorzakken. Toen gleden zij steeds langzamer voort naar een zwarten muur, zoo hoog als het dek en vol juichende gezichten. Er waren honderden meisjes, als poesjes, met schuin staande oogen, boterkleurige schepseltjes, schitterend gekleed, juweelen glinsterend in het hooggekapte haar, op haar vierkante voor-

hoofden, aan haar ooren juweelen, die in lange kettingen van den blooten hals tot de laaggeschoeide voetjes neerhingen. „Hier ga ik vooraan,” zei Akiou in het Kwan-kwa. „Weest zoo goed te volgen.” Hij greep zijn boog van zijn plaats bij het roer, keerde zich naar zijn mannen, gaf bevelen. Armen strekten bogen naar omlaag. Akiou stapte kletterend aan land. ☞ Zij volgden een voor een — De Gys, uitdagend, hand aan het gevest van zijn zwaard, gehelmd hoofd opgeheven; de Lange, blozend boven de nieuwsgierige menigte; Beamish onbetekenend achteraan, uiterst verlegen door zijn bloote voeten en dunne kleeding. Achter hen kwam twee aan twee met rammelende wapenrusting de compagnie. En zoo kwamen na tien minuten de drie blanken voor de Mandarijnen van het Rijk der Gele Eilanden.....

☞ „Ik heb hen volgens de bevelen van de Buiten-poorten hierheen gebracht. Zij zeggen dat zij komen uit naam van iemand die Uwen Excellenties goed bekend is — iemand die is vertrokken om te praten met zijn voorouders te midden der geheimen van Ko-nan.” Akiou stond als een schitterend standbeeld van zilver onder den baldakijn. Hij sprak Harinesisch, en Dicky had er een eed op kunnen doen, dat een van de gezichten boven hem — een vrouwegezicht, schoon met de schoonheid der zonde — van vreugde schitterde bij die laatste woorden. Vele gezichten keken op hen neer onder de parasols, welke deze vuurroode gordijnen kroonden; Kun-mer's gezicht, met witte snor, uitdrukkingloos, het saffraankleurige kapje laag over de onbewegelijke oogen; Pasif, gladgeschoren, tanden bijtend in de onderlip; Hob Kroo en Mun-nee, met perkamentkleurigen tint, wenkbrauwen recht en zwart als inktstrepen; Veebs gezicht, glad, geduldig; O-rag en Kir-ha, Seé-bom, Tor-nee; Skors baardige kin, Bo-smei en Ram-sa; een dozijn anderen. Maar de Lange lette niet op al de gezichten. „Excellenties, zij zeggen dat zij komen in naam van N'ging,” vervolgde Akiou's stem. Weer trilden de oogen der vrouw van vreugde. Wat een oogen waren dat, groen met oranje pupillen. Boven het nauwelijks gele voorhoofd welfden zich de donkere golven van met juweelen bezaaid haar — onder de oogen trilden de rechte fijne neusvleugels. „Ik heb dezen twee mannen wapens gegeven. De kleine wil geen wapens aannemen. Ik denk dat hij de koopman is.” De oogen brandden in Dick's hersens. Wreede oogen met oranje-pupillen. En ook de roode mond was wreed — wreed als die van een kat. Hij zag dat de oogen zich van hem afkeerden; bemerkte De Gys, nog met de hand aan het gevest, zijn zwaard reusachtig naast hem poseerende. De oogen zochten die van De Gys, vonden ze en hielden ze vast. „En dus bid ik uwe Excellenties, dat deze twee, Drager van Boog Skelvi en Drager van Zwaard Recht, deel van mijn compagnie mogen uitmaken bij het Feest van den Boog.” ☞ Akiou zweeg en Kun-mer, bloedrood gekleed onder het schitterende rood van den parasol, welken zijn satelliet boven zijn hoofd hield, stond op om te antwoorden. Hij sprak tot de compagnie, terwijl zijn schuinstaande oogen nu den een dan den ander van de boogschutters aankeken: „O, dappere verdedigers van de Buiten-poort, wij, de Raad der Mandarijnen, in naam van het Volk van Harinesie, heeten u welkom. Ook hen, die komen in naam van hem, die bij zijn voorouders is gegaan, heeten wij welkom in de vriendschap van den Raad. Laten zij vrijelijk met ons handelen. Uw kapitein vraagt ons een gunst voor hen — de gunst is toegestaan. Geen gunst is te groot voor de verdedigers van onze Poorten. Het Feest is voorbereid. Het Feest van het Zwaard en den Boog.” ☞ Toen Kun-mer zijn plaats weer innam, glimlachte de vrouw kwijnend in de oogen van den roodgebaarden reus, wiens lang zwaard als vuur in het zonlicht glinsterde. „Cleopatra!” dacht de Lange. Zoo moest Cleopatra er uitgezien hebben. Maar de Gys kon slechts staren, behekt, naar het gelaat met den wreeden mond en de groene oogen met de oranje pupillen en de bleke, met juweelen versierde vingers, die zich langzaam ophieven naar het haar vol juweelen.....

☞ „Wat is de naam van deze vrouwelijke Mandarijn?” vroegde Gys, die tot nu toe geen woord had gesproken. „In onze taal,” sprak de Harinesier, „wordt zij de Vrouw Su-rah genoemd.”

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

DE VROUW SU-RAH.

☞ Nak liep bedaard het oude olifantspad op achter de pakhuizen en wandelde naar het Groot Stadion in de schaduw der muren. Hij liep de groote Poort door en ging in de zon liggen. De groote, gewelfde kop rustte gemakkelijk tusschen

de reusachtige, uitgestrekte voorpooten. Zijn gerimpelde ooren lagen op den grond; de fijne rose punt van de uitgestrekte slurf, zoo dik als een slang, tusschen de slagstanden, floot nu en dan. De roode oogen van den olifant, het eenige onbetekenende deel in de witte grootheid van zijn lichaam, keken knippend over het Groot Stadion. ☞ De Lange, leunend op Skelvi, naderde den slapenden berg van vleesch en been. „He, Nak! Nak!” riep hij. De berg ontwaakte, liet een gerimpeld oor op het heete zand op en neer gaan, opende een oog, zag — tot zijn groote verbazing — dat het gezicht onder de Harinesische helm wit was — zijn eigen kleur. „Nak, Nak, dwaze, oude duivel, word wakker! Nak, goede, oude Nak.” Hij begon spelend aan de groote ooren van het dier te trekken en sloeg met zijn vlakke hand op het ruige voorhoofd. „Je hebt er genoeg van, he, ouwe vriend? Ik ook! Die ellendige Franschman is verliefd geworden op Cleopatra.” ☞ Nak opende beide oogen. Zijn slurf ging van plezier heen en weer. „En ze is zijn verderf, ouwe jongen. Zoo zeker als twee maal twee vier is, zoo zeker zal zij de oorzaak van ons aller ondergang zijn. Laat je niet met vrouwen in, Nak, ouwe jongen. Blijf er vandaan. Voornamelijk van gele vrouwen.” ☞ Nak begon langzaam overeind te komen. Akiou schreeuwde iets dat klonk als „Geff”. En bij het opstaan keken de oogen van den olifant vlak in die van den Lange. Akiou riep weer iets en rende schreeuwend op hem toe. En toen gebeurden er ongehoofdelijke dingen. De Harinesier, nog op vijftig meter afstand, zag Nak plotseling in zijn volle hoogte oprijzen; zag zijn slurf tasten naar de beenen van den *Bloo Loy*, zag slurf en gewapenden man en Boog Skelvi langzaam van den grond opstijgen. „Lieve hemel!” dacht de Lange. ☞ Hij hield zich zoo goed hij kon met zijn vrije hand vast aan den grooten, witten arm om zijn lendenen — hij zat op den arm — hij voelde hoe de arm hem optilde — hooger, hooger — hij zag Naks roode oogen, die hem onderzoekend aankeken — zag de oogen verdwijnen, het gewelfde voorhoofd verschijnen — voelde hoe hij omgedraaid werd — voelde hoe hij langzaam en met groote voorzichtigheid op de reusachtige nekspieren werd neergezet. „Wel verduiveld!” zei de Lange. Akiou's gezicht, over Naks oor heen gezien, was bijna wit van schrik. De strakke lijn van boogschutters had alle discipline verloren. De Gys en Beamish konden slechts staren. ☞ Nak, die de beenen stevig achter zijn ooren voelde, begon de arena door te loopen. „Het is een wonder,” zei Akiou heesch van verbazing, „het is een wonder. Zoo droeg hij in den tijd van mijns vaders vader den overwinnaar. Hij gaat naar de plaats van den keizer. Kijk, Nak gaat naar den keizer. Het is een wonder!” ☞ De Lange voelde hoe hij zeer langzaam naar de poort werd gedragen. De boogschutters maakten plaats voor Nak. De Gys had nog juist den tijd om opzij te springen. Nak bleef staan en zijn ruiters zag, opkijkend, een uitstekend balkon juist boven zijn hoofd. Nak hief zijn slurf op naar het balkon van den keizer en maakte zeer langzaam het koninklijk saluut. Zeven keeren achtereen zag de Lange, hulpeloos en verbaasd, die witte slurf achterover gekruld boven zijn hoofd; zag ze weer naar voren buigen als een geworpen koord in de richting van het balkon; zeven keeren achtereen voelde hij hoe de halspieren zich kromden onder zijn kniën. Toen ging plotseling de slurf recht overeind staan als een mast voor zijn oogen; en een geraas, een geraas als van stoomsirenen geblazen door krankzinnigen, een bovenmenselijk geraas, een geraas dat het trommelvlies deed barsten, stiet hem bijna van zijn plaats tusschen de nekspieren. (Wordt vervolgd).

Het Huis Zwaluwenburg.

Verbetering.

☞ De ter zake kundige lezers mogen mij vergeven, dat ik geheel ten onrechte de Elisabeth uit L. E.'s Silhouetten in verband bracht met het huis Zwaluwenburg. 't Is het gevolg van een onderstelling, welke ik meende te mogen maken, toen mij werd medegedeeld, zonder nauwkeurige omschrijving, dat in L. E.'s Silhouetten het huis Zwaluwenburg werd vermeld. Waar de schrijfter alleen in deze novelle de namen fingeerde, meende ik hierin personen uit het huis Haersolte te herkennen. Nadien is mij echter medegedeeld, dat het huis Zwaluwenburg voorkwam in den bundel „Twee Levens”, waarin L. E. de geschiedenis van Jan van Haersolte beschrijft, wiens vader reeds de laatste Haersolte was, die Zwaluwenburg in eigendom bezat.

R. v. O.

Foto v. Kankowsky.

IN OOST- EN WEST-HONGARIJE. MATYÓ-PAAR, DE CZÁRDAS DANSEND.

IN OOST- EN WEST-HONGARIJE.

(Slet).

HET volk der *Matyo's* woont, behalve te Mezókövesd, ook te Vaicsár en Szentistván. De meeste families zijn adellijk en de stamboom van velen voert tot in de 12e eeuw terug. Zij zijn intelligent en zeer trotsch. De mannen hebben een krachtige hoge gestalte, zijn soms wel 1.20 M. lang. De aarde dreunt onder hunne schoenen, als een aantal van hen te zamen loopt. De vrouwen zijn kleiner, schraal, met Tartaarsche gelaatstrekken en bevalligen gang. Artistieke kleeding is voor haar het belangrijkste wat er bestaat, en enorme sommen worden daaraan ten koste gelegd. In betere tijdsomstandigheden, vóór den wereldoorlog, kreeg een bruid bij haar uitzet alleen reeds kleeren ter waarde van / 2500.—. Waarlijk, met het uitzet van een Matyó-bruid zou een klein ethnografisch museum kunnen worden ingericht. ☼ Het belangrijkste kleedingstuk van de mannen is het witte hemd met wijde mouwen, dat met zijde is bestikt, een werk waaraan vaak maandenlang wordt gearbeid. Even rijk bestikt wordt het zwartzijden schort. De hoeden zijn klein, en worden slechts als sieraad, niet als hoofdbedekking, gedragen; een elastieken band, achterwaarts onder het haar gelegd, houdt ze op het hoofd. Slechts bij één gelegenheid, bij zijn verloving, is de jongeman eenigszins anders gekleed; als hij namelijk zijn bruid den ring brengt, schenkt deze hem het bewijs van bruidegom: een met goud gestikt schort, dat prachtig glanst, vanwege het gouddraad waarvan zijn bruid het ten koste van veel arbeid voorzien heeft. ☼ De vrouwen dragen wijde rokken, zijden blouses, mooi gestikte schorten en met franje versierde schouderdoeken, op het hoofd fantastische groote doeken of turbanachtige mutsen. De zuigelingen worden niet in luiers gewikkeld, maar in rijkgestikte, met bloemen versierde kussens. De kleine kindertjes dragen slechts sierlijk bewerkte mutsjes; reeds na een jaar echter worden zij juist zoo aangekleed als de volwassenen, wat een grappigen indruk maakt. ☼ Dezelfde betooverende kleurenpracht vertoonen ook de kleederen van de bewoners van Kapuvár, aan de westelijke grens van Hongarije, evenals die van het naburige Burgenland, dat thans, tot ergernis van de Hongaren, deel uitmaakt van Oostenrijk. Het volk dat deze streek bewoont, stamt oorspronkelijk uit Dalmatië, van de oevers der blauwe Adriatische Zee. Hunne

voorouders woonden in Illyricum, eerst onder de heerschappij van den Romeinschen keizer Augustus, later onder die der Gothen, Avaren en Slaven. In 't jaar 1102 kwamen zij gedeeltelijk onder de regeering der Venetiaansche republiek, gedeeltelijk onder die van Hongarije. In dezen tijd verlieten zij het oude vaderland en vestigden zich in de omgeving van de Drau. ☼ Prachtige menschen zijn de mannen van dit volk. De heerschers der oude Donau-monarchie vormden uit hen hunne lijfwachten. Zonderling is het, dat deze mannen zoo schrikkelijk jaloersch zijn, ofschoon hunne vrouwen over 't algemeen geenszins tot de schoonheden gerekend kunnen worden. De mannen op leeftijd dragen de over de geheele wereld bekende blauwe leuzenuniform met zwarte tressen. De jonge mannen onderscheiden zich vooral door de met zilveren schubben versierde vesten en de uit zwart bont vervaardigde *cappa*, gelijk aan die welke de Dalmatiërs dragen. De kleeding der vrouwen heeft geen typisch karakter als die der mannen. Toch bieden hunne zware zijden gewaden mooie kleurafwisselingen, die het oog van den beschouwer bekoren. ☼ Een aantrekkelijk romantisch volk leeft daar nog in 't oude Hongarije, dat door zijn trouw aan oude gebruiken en kleederdrachten een treffende uitzondering vormt in het door de jammerlijke nivelleering der „beschaving” zoo kleurloos geworden Europa. ERVIN V. KANKOWSKY.

Een ridder van vier jaar.

OP vierjarigen leeftijd — een half jaar na den dood zijns vaders — werd Stadhouders Willem de Vijfde door zijn Grootvader, den Koning van Groot-Britannië, benoemd tot Ridder in de Orde van den Kouseband, wat ook zijn vader geweest was. In het onmiddellijk vervolg op Wagenaars *Vaderlandsche Historie* (deel XXII. bladz. 29 vlg.) vindt men eene uitvoerige beschrijving van de Ridderlijke inhuldiging, die in het Huis de *Oranjezaal* plaats had, op 5 Mei 1752. Ik laat haar hier volgen. 1) ☼ „Voor één uuren verscheen de Colonel YORKE, afgezant des Konings van Groot-Brittanje, bij deezem Staat, met den Heer Anstin, eerste Wapen-koning van den Monarch, overgekomen om den jongen Vorst tot Ridder in te huldigen, gezeten in eene

zeer kostbaare koets met zes paarden bespannen, door een Looper voorgegaan, en van vier Liverybedienden vergezeld. De Officiëren en het geschaarde Krijgsvolk betoonden de gewoone eerbewyzingen, en werden die Heeren beneden aan de Koets ontvangen, door alle de Hooge Officiëren, Edelieden, en Generaal-Adjudanten van haare Koninglyke Hoogheid. 2) De Prins Erfstadhouder ontving hun op het bordes van de stoep, staande tusschen den Opperhofmeester Generaal Baron van Burmania en den Opperstalmeester en Lieutenant Generaal Grovesteins, 3) en geleidde ze na het vertrek der Gouvernante. Kort daar op kwamen in twaalf Koetzen, voorafgegaan door Staatenboden en te wederzyden omstuwd met Liverybedienden, de Afgevaardigden zo van hunne Hoog Moogenden, als van den Raad van Staaten, tot het bywoonen deezer Plegtigheid benoemd: zy werden met dezelfde eerbetooningen ontvangen, en door Zyne Hoogheid na een Vertrek geleid. 4) De Afgezant en Wapen-koning aan de Prinses Gouvernante voorgesteld, overhandigden haar hunne Geloofsbrieven, en het Boek der Wetten van de Ridderorde. Die Vorstin leverde hun een Geschrift over met handtekening en zegel bekrachtigt, waar in zy beloofde „te zullen tragten, dat de Prins, haar Zoon, wanneer hy tot rypere Jaaren zou gekomen weezen, zou nakomen alle de Artykels dier Wetten, welke niet streeiden tegen den Godsdienst, waar van hy Belydenisse zou doen, noch ook tegen de Regten en Vryheden van de Republiek der Vereenigde Nederlanden, waar van hy Erfstadhouder was, noch tegen den Eed, dien hy naderhand, ingevolge van die Waardigheid, zou moeten doen.” 4) Daarna ging men tot de Inhuldiging zelve over. De groote Zaal van 't Lusthuis was tot die plechtigheid ingericht. „In het Opperste gedeelte hadt men den grond derwyze opgehoogd, dat dezelve twee treden boven den gemeenen vloer verheeven was, om dit verheeven gedeelte stondt eene balustrade, en kostbaare tapyten bedekten 't zelve. Te midden van dien verhoogden grond was een Koninglyk gestoelte geplaatst, overdekt met een verhemelte, bestemd om ledig te blyven, en te verbeelden, alsof de Koning van Groot-Brittanje zelve tegenwoordig was, ten welken einde het verhemelte met de Koninglyke Wapenen van Groot-Brittanje praalde. Ter slinker hand was een ander dergelyk Gestoelte voor den Jongen Prins van Oranje, met de Vorstlyke Wapenen vercierd, waar by twee andere Stoelen geplaatst waren, een voor den Afgezant Yorke, en een voor den Wapen-Koning Anstin. Tegen over dezelve stonden verscheide Armstoelen onder een verhemelte, voor de Afgezondenen uit de Algemeene Staaten, en den Raad van Staaten, naby de balustrade was een Gestoelte gezet voor de Prinses Carolina 5). Eerst werden die Heeren Afgevaardigden, door twee Edelieden, afgehaald, ter Zaaie ingeleid, om plaats te neemen op de voor hun geschikte stoelen, onmiddelyk daarop verscheen Prinses Carolina, vergezeld door eenige Edellieden, en alle de Staatdames van het Hof, en nam plaats. De Intrede van zyne Hoogheid zelve, met de Inhuldigers, ging op deeze wyze toe. Vooraf de Generaale Adjudanten twee aan twee; agter deezen de Edellieden mede by paaren, en naa dezelve de Kamerheer Generaal Major Bigot; hier op volgde de Wapen-koning in zyn Plegtgewaad, draagende den Koninglyken Lastbrief, op pergament geschreeven, liggende het Zegel in eene kostbaare doos, benevens de Cieraaden van de Orde op een rood fluweel kussen; de Afgezant Yorke vergezelde hem, en onmiddelyk daar op vertoonde zich de aanstaande Ridder, gaande tusschen den bovengemelden Opperhofmeester en Opperstalmeester, gevolgd door de Officiëren van Ordonnantie, zo van de *Gardes du Corps* als van de *Cent Suisses*. Alle de Persoonen, die tot deezen optocht behoorden, maakten, de Zaal intredende, drie Eerbewyzingen voor het Gestoelte van zijne *Groot-Brittanische* Majesteit, by het inkomen, in het midden, en als zy plaats namen. Zyne Hoogheid met den Afgezant en Wapen-koning gingen zitten. Naa het eindigen van een ongemeen fraay Muzyk reezen de twee laatstgemelde Heeren op. Dit deedt ook zyne Hoogheid, en de Heeren Afgevaardigden. Terwyl zy dus op hunne plaatsen overeinde stonden, maakte de Heer Yorke eene diepe buiging voor 't Gestoelte van zijne *Groot-Brittanische* Majesteit, vervolgens voor zyne Hoogheid, en begroette hem met een aanspraak in de Fransche taal, welke aanspraak de jonge Vorst met een buiging beantwoordde. De Wapenheraut Anstin nam daar op de Aanstelling, gaf ze aan den Afgezant, die ze aan zyne Hoogheid overhandreikte, uit wiens hand de Secretaris Horst dezelve ter voorlezinge ontving. Onder

Foto v. Kankowsky.

IN OOST- EN WEST-HONGARIJE.

VROUWEN TE KAPUVÁR, BIJ EEN HUWELIJK KOEKEN
NAAR DE TOESCHOUWERS WERPEND.

dit leezen stonden alle de aanwezenden overeinde. Zyne Hoogheid dezelve weder ontvangen hebbende, gaf ze terug aan den Wapen-koning, wanneer een ieder zich nederzette. —

Foto v. Kankowsky.

IN OOST- EN WEST-HONGARIJE.
MUTS VAN EEN VROUW TE KAPUVÁR.

Andermaal hief het Muzyk aan, en reezen naar 't zelve de Afgezant en Wapen-koning weder op, maakten hunne Eerbetoeningen; laatstgenoemde Heer nam den *Kousseband*, dien overgeevende aan Yorke, welke dit hoogte Ordeteken aan 't slinker been van Yorke, Hoogheid gespte, terwyl de Wapen-koning het Formulier las. Voorts reikte hy het *Blauwe Lind*, met een daar aan hangenden Gouden Penning, waar op *St. Joris* te paard is verbeeld, den Draak met een Speer doorstootende, aan den Afgezant over, die 't zelve den jongen Vorst omhing, onder het ten tweede maal leezen van het Formulier. Vervolgens werd de *Purperen Mantel*, de *Halsband*, de *Degen*, het *Boek der Statuten* en de *Muts* met Pluimen, op dezelfde wyze, aan den Afgezant overgehandigd, die deeze Ordes Cieraaden aan zyne Hoogheid vertoond; doch van wegen zyne jonge Jaaren, niet aandeedt, de Wapen-koning lag ze weder op het Kussen neder. Nu volgde een lange aanspraak van den Britschen Gezant, weder in het Fransch, tot den jongen ridder 7); waarop de Opperhofmeester Baron van Burmania antwoordde. De Wapen-koning Anstin besloot de Inhuldiging met de Tytels van den Jongen Ridder uit te roepen, onder welke aanhooren elk over einde stondt. Ten derden maale hief het Muzyk aan, en de Verrigters met de Aanschouwers van deeze Ridderlyke Plegtigheid, verlieten de Zaal. De Prins met de Ordeteekens, welke hy draagen kon, omhangen, vervoegde zich na 't vertrek van zyne Vrouw Moeder, om dezelve te laten zien. Zy omheide, wel voldaan over de beweezene Eere, haaren Zoon, teffens last geevende, dat hy zich op 't bordes zou vertoonen aan de menigte van aanschouwers, van allerlei rang, omtrent het Lusthuis vergaderd. De Heeren, die zyne Hoogheid, te deezer staatlyke gelegenheid, steeds opgepast hadden, traden met hem buiten, vergezeld van zyne Zuster Carolina. De lugt weergalmde van het vreugdegeroep der ontelbaare menigte, de jonge Ridder bedankte met buigingen, en kushanden. Elk was in zyn schik over de voegelykheid, waar mede de vierjarige Prins zich gedraagen hadt gedurende deeze Plegtigheid, vry omslagtig voor een Kind 8). Op een Prinslyk Middagmaal van veertig borden onthaalde men ten Hove den Afgezant Yorke, den Wapen-koning Anstin, de Afgevaardigden der Algemeene Staaten en uit den Raad van Staaten, en andere Persoone van rang, aan 't zelve bevondt zich mede de jonge Ridder, en 's avonds gaf de Engelsche Afgezant aan de Heeren van de Regeering, aan Heeren van 't Hof, den Buitenlandschen Gezanten, en andere aanzienlyke Persoone van de beide Sexen, een voortreflyk Avondmaal en Bal. Eene toepasselyke Gedenkpenning, verewigde vervolgens deeze Gebeurtenis." 9) MR. C. BAKE.

1) Men kan de plechtigheid ook beschreven vinden in de *Nederlandsche Jaarboeken*, 1752, blz. 461.

2) De moeder-voogdes van den jongen Prins.

3) Lees: Grovestins.

4) „Deeze uitzondering was uitdruklyk door den Koning aan zyn Kleinzoon vergund”, voegt de schryver erbij, en in een noot: „De gewoone Eed, die een Ridder voorgelezen en door hem afgelegd wordt, is van deezen inhoud: *Gy, verkooren zynde tot een Medegenoot deezer Hoog Edele Ridder-Orde van den Kousseband, belooft en zweert, by de Heilige Euangelisten, daar hier uw hand op ligt, dat gy, willens of wetens, nooit eenig Reglement van deeze Orde, of eenige Artykelen, daar in vervat, breeken zult, behoudens dat zy overeenkomen en niet strydig zyn met de Wetten*

van God Almagtig, of van dit Koningryk, zo veel van U ahangt en U toebehoort. Zo help U God en zyn Heilig Woord!”

5) De zuster van den Prins, toen negen jaar oud.

6) Een noot teekent hierbij aan: „Deeze *Kousseband* is een Band van blaauw Fluweel, omboord met fyn Gouddraad, gemeenlyk met de Letters van de Zinspreuk der Orde: HONY SOIT QUI MAL Y PENSE (*Het gaat hem kwalijk, die 'er kwaad van denkt*) bestikt, verciert met een Gouden Gesp, en zomtyds met kostbaare Gesteenten”.

7) De *Jaarboeken* noemen deze aanspraak deftig en zeer welgepast. In Wagenaar's onmiddellyk vervolg wordt zij genoemd een „zwelende Aanspraak, welke gepast mogt heeten, in zo verre zy op den Ridderlyken toon gestemd was”.

8) Deze opmerking bevat een heel juiste kritiek op de plechtigheid. In de *Jaarboeken* leest men: „zynde de zedigheid van dezen vierjarigen Prins, de *Jaarboeken* leest men: „zynde de zedigheid van dezen vierjarigen Prins, gedurende de gansche plechtigheid, verwonderlyk, dat is veel grooter geweest, dan men van zoo teeder een kind zoude kunnen verwachten”.

9) Eene beschrijving daarvan vindt men in de *Ned. Jaarboeken* 1753 blz. 15.

Amsterdamsche Grachtpaleizen.

DE LEGENDE VAN HET HUIS MET DE HOOFDEN.

Foto v. Kankowsky.

IN OOST- EN WEST-HONGARIJE.
DORPSSCHOONE IN DE BUURT VAN KAPUVÁR.

WIJ hebben reeds medegedeeld, dat aan het huis met de hoofden eene legende verbonden is; dat deze legende vroeger in Amsterdam meer bekend was dan heden geval is, zagen we echter over het hoofd. Nu evenwel naar den inhoud dezer legende gevraagd wordt, is er geen reden hier, met toestemming der redactie, in „Buiten” niet op terug te komen. Het verhaal bezit geen groote waarschijnlijkheid. De hoofden in den gevel zijn blijkbaar hoofden van Romeinen, en de hoofden, in deze legende voorkomende, zijn hoofden van echte Amsterdamsche inbrekers. Daarom ook bij den geschiedschryver Melchior Fokkens, die het huis met de hoofden noemt, geen spoor van die legende. Zijne beschrijving dagteekent uit 1663, het huis, hoewel toen reeds gewijzigd, reeds uit 1622. De legende zal ontstaan zijn, toen men vergeten was door wie en wanneer die hoofden voor den gevel waren aangebracht, gelijk men later, op historische en andere gronden, naar mogelijke en aannemelijke verklaringen hunner herkomst heeft gezocht. De volksfantasie sloeg daarbij haar eigen, ongebreidelde weg in. Mogelijk niet een origineele, want Martin Kalff verhaalt, dat soortgelijke verhalen ook nog in omloop zijn geweest over andere huizen in ons land. Wie de eerste was? Amsterdam misschien, misschien ook niet. Zonder te griezelen mocht men de legende echter niet aanhooren. Men vertelde dan, dat tijdens eene afwezigheid van den heer en de vrouw des huizes, eenige dieven op een avond besloten, in dit huis hun slag te slaan. Of zij ook wisten van Elsje, als dienstmaagd alleen achter gebleven, om op het groote huis te passen? Waarschijnlijk niet. Zij zat dien avond alleen, beneden in de keuken, in het donker, en droomde van haar aanstaande, Koenraad den zeeman, die nu welhaast met zijn schip de Tesselsche reede naderde. Haar droomen echter werden verwarder. Het was op eens, of het schip in nood verkeerde; een storm woedde, de zee werd al hooger en hooger. Koenraad verkeerde in levensgevaar. Help! Daar sloeg Elsje uit haar droomen uiteen. Met een schrik ontwaakt slaan, het geluid van een zaag. een bijl? Ze springt op, ontsteekt een licht, grijpt schielijk naar het zwaard, uit den Spaanschen tijd afkomstig, dat aan den wand hangt. Dan

Foto v. Kankowsky.

IN OOST- EN WEST-HONGARIJE.
DE HOOFDTOOI VAN EEN RIJKE KAPUVÁRSCHÉ.

loopt ze voorzichtig de trap op. ☼ In het voorhuis, door een gat, in de deur gehakt, wringt zich een lichaam.... een afschuwelijke, menselijke tronie ziet haar aan.... Op het zelfde oogenblik klieft Elsje's zwaard de lucht, en het afgehouden hoofd valt neer aan haren voet. Maar aan de andere zijde van de voordeur zijn er meer.... Elsje trekt het lichaam vastberaden naar binnen. Een tweede inbreker volgt, ondergaat hetzelfde lot. Zoo gaat het voort, tot eindelijk zes hoofden aan hare voeten neerliggen. Hoewel zij haar tranen niet kan weerhouden, houdt Elsje bij dit bloedbad den ganschen nacht de wacht. ☼ Natuurlijk toont zij den volgende dag de hoofden, zoodra de heer en vrouw des huizes terugkomen, en heeft deze geschiedenis óók een moraal. Elsje's trouw wordt beloond, omdat men overal in de stad van haar heldendaad spreekt, en natuurlijk viert zij met Koenraad een prachtige bruiloft, terwijl het geboefte zóó is geschrokken, dat men in geen weken in Amsterdam van roof en moord meer hoort. ☼ In dezen vorm, op dichtmaat gebracht, heeft G. van Enst Koning ons destijds de legende overgeleverd, onder den titel: „Dienstmaagd Elsje of het huis met de hoofden te Amsterdam, een volksverhaal uit het midden der 17e eeuw." Het is natuurlijk niet de eenige lezing. Martin Kalff, die in „Amsterdam in plaatjes en praatjes" het gedicht overneemt, voegt er bij, dat de dichter vergat te vermelden, dat de volgende inbreker zijn voorganger telkens toeriep: „ben je er?" en Elsje, de stem van haar slachtoffer nabootsende, „ja" riep. ☼ Anderen verhalen, dat de inbrekers al in het voorhuis waren en Elsje opvorderden, hun al het zilverwerk te geven, waarop de maagd, zeggende, dat in het achterhuis nog een zilveren schaal stond, daarheen liep, en de deur der achterkamer achter zich sloot. De inbrekers, daarop voor de gesloten deur staande, hakten daarin eene opening, of groeven een gat onder den drempel door, waarna vervolgens het verhaal van Elsje's zwaard aanvangt. ☼ De cloû was in zeer vele gevallen, als het verhaal uit was, de vraag naar het zevende hoofd. Voor het huis met de hoofden staan zeven hoofden, en Elsje onthoofde maar zes inbrekers. Daarmede zette toch een al te sceptisch luisteraar den verteller schaakmat? Geenszins, die zevende inbreker was er wel geweest, hoewel niet onthoofd. Hij was de laatste geweest, maar onraad vermoedende, had hij zich zelf gered, door nog intijds de vlucht te nemen. Zoo ongeveer, luidt de legende van het huis met de hoofden..... ☼ Van deze gelegenheid maken wij gebruik, om een onjuist-

heid in het artikel over het Huis met de Hoofden (nummer van 6 Sept. j.l.) te herstellen. Comenius, of Komensky, was geen Hongaar, maar „wat betreft taal een Czech, geboorte een Moraviër en beroep een theoloog" zooals hijzelf meermalen onderteekende.

NOG IETS OVER HET HUIS KEIZERSGRACHT 444—446.

☼ Een feit uit de geschiedenis van dit huis, dat wij niet in ons artikel in „Buiten" van 5 Juli j.l. vermeldden, en dat toch wel aan de vergetelheid ontrukkt verdient te worden, is dat het in de dagen, toen het nog in het bezit was der Hope's, dienst gedaan heeft als soldatenverblijf. De chefs van het huis Hope & Co. hadden, bij het binnentrekken van het Fransche leger onder Pichegru, in 1794 ons land verlaten en waren naar Engeland uitgeweken, bevreesd voor een ingrijpen der Fransche militaire macht in hunne zaken. ☼ Begin 1795 kwamen de Franschen Amsterdam binnen, vreugdevol ingehaald door de burgerij, welke niet voorzag hoeveel ellende daar nog uit voortvloeien zou. De commandant dier slecht uitgeruste troepen, Generaal Salmé, moest een geschikte gelegenheid hebben om zijn hoofdkwartier op te slaan. Hiertoe werd het huis van Hope uitgekozen. ☼ Na de afreis van Salmé bleef het huis, waar hij geruimen tijd verbleef, in zulk een toestand achter, dat het schier onbewoonbaar was. Lang heeft het daarna leeg gestaan en eindelijk is het van binnen geheel vernieuwd geworden. ☼ Dat wordt ons medegedeeld door den geschiedschrijver C. van der Vijver in zijn „Wandelingen in en om Amsterdam" als een persoonlijke herinnering. In 1802 keerde een der chefs van Hope & Co. naar Amsterdam terug en betrok toen dit huis. De bedoelde vernieuwing zal dus vóór dien tijd zijn geschied. ☼ In verband met hetgeen wij mededeelden over de uitslooping van dit huis, tengevolge van zijne gewijzigde bestemming na 1880, is dit feit echter nog van groote beteekenis. Want hieruit blijkt, dat het huis al sinds het begin der 19e eeuw niet meer was in zijn ouden toestand, en dat de Franschen de fraaie 18e eeuwse interieurs reeds tijdens hun langdurig oponthoud in deze patriciërswooning voor goed hadden bedorven.

J. C. WAAL.

Foto v. Kankowsky.

IN OOST- EN WEST-HONGARIJE.
VROUWEN TE KAPUVÁR.

Iets over Toncaboontjes.

ER was een tijd — de pruikentijd zou men mogen zeggen — waarin toncaboontjes eene haast even geliefde versnapering waren als in onze dagen lolly, drups, kauwgom, enz. Die boontjes waren afkomstig van den toncaboom (*dipterya odorata*), voorkomende in de wouden van Guyana, met lederachtige bladeren, roode bloesems en ovale eenzadige vruchten. Deze laatste vertoonden zich als langwerpige, platgedrukte, vettig aanvoelende boonen, glanzig zwart of zwartbruin van kleur, ter lengte van 5 c.M. en breedte van 1 c.M. De reuk was aangenaam aromatisch, de smaak specerijachtig bitter en prikkelend. Zij bevatten behalve olie veel cumarine (eene kamferachtige stof) en werden gebruikt, behalve als versnapering, als geneesmiddel en als parfumerie, b.v. om snuif te parfumeeren. De Spaansche snuiftabak, met zulke fijngewreven boonen vermengd, werd deswege kortweg tonca genoemd; evenals een soort van lavendelgras, 't welk den geur van zulke boonen bezat, den naam van toncagrass bekwam. ☼ Wanneer de *incroyables* van de 18de eeuw een snuiffe presenteerden, dan voegden ze allicht als aanbeveling van hun voorraad aan die aanbieding toe: „Ik heb een toncaboon in mijn snuifdoos”.

Zoo schreef b.v. Jacob Bruinier, de pronkjonker uit *Sara Burgerhart*, aan zijne „charmantte dame” de manier, op welke hij gewoon was zijn dag door te brengen; en verder: „Binnen 't uur was ik gekapt, en nu zit ik in mijn Soubise deezen te schrijven. Dan moet ik nog een paar nieuwe zyden koussen aantrekken; daar loopt ook een half uur mee door, want ik mag niet zien dat er de minste kreuk in zit. Dan moet ik mij nog kleeden *comme il faut* om onder het keurig oog van u, *ma chère*, te verschijnen. Dan moet ik voor mijne dames Favorites nog eenige Tonca-Boontjessorteren; voor u heb ik vier keurlyke uitgezocht, al snuift gij niet.” ☼ De boonen werden ook gebruikt om er mee te spelen, en waren als zoodanig mede in Indië bekend. Waar Valentijn de spelen der inlanders op Ambon beschrijft, vermeldt hij: „Het Tsjongka-of Boontjesspel, in Holland mede al bekend, is bij hen zeer gemeen (algemeen) en daar zijn er die het zo grif kennen, dat zij het altijd zullen winnen”. ☼ In het verhaal van denzelfden schrijver over den oorsprong van de koffie leest men: „Zij wierd daar (in Arabië) hoe langer hoe meer bekend en bijna van iedereen, 't zij onder het schaakspel of onder het Tsjongka-of Boontjes-spel en diergelijke tijdverdrijven gedronken.” Blijkbaar kwam de boom ook wel in andere tropische landen, behalve Guyana, voor. Evenals bij Valentijn wordt het woord tonca of tsjonca aangetroffen bij Rumphius, die het in zijn *Amboinsche Rariteitkamer* gebruikte om een Maleisch spel aan te duiden, waarbij een glad stuk hout met kleine komvormige uithollingen of kuiltjes, en een aantal schelpjes of boontjes gebezigd werden. Vermoedelijk was dit hetzelfde als het *dakon*-spel op Java, waarbij de pitjes van de vrucht *sawoe manila* in de plaats kwamen van de schelpjes op Ambon (Rumphius' woonplaats). ☼ Thans is de reputatie van deze boonen voorbij. Ze zijn verdwenen zoowel uit de apotheek als uit den tabakswinkel, sedert de snuif, die er mee geparumeerd werd, zelve schaarsch begint te worden. En misschien weten nog alleen de vrouwen en kinderen in oostersche landen, die in hun „pitjes-spel” verdiept zijn, wat toncaboontjes zijn.

Keverleven in het Oerwoud.

DE vraag der Redactie om bij afbeeldingen van eenige merkwaardige insektensoorten, die zich in de verzameling van Artis bevinden, enkele regels te willen schrijven, riep bij mij onvergetelijke herinneringen wakker — herinneringen aan machtige oerwouden, bruisende watervallen, stille plekjes aan de rivier in Suriname, toen ik mij met mijn tochtgenooten te midden van een tal negers gedurende twee maanden te midden van een zeldzaam rijk dierenleven heb bevonden, dat nog nimmer door menschelijke indringers gestoord was geworden. ☼ De keversoorten immers, die de lezers hier te aanschouwen krijgen, behooren voor het meerendeel tot de rijke keverwereld van het oerwoud, hetzij in het uitgestrekte gebied van de Oost-Indische eilandengroep, hetzij in het deel van onze West, dat tot het vaste land van Amerika behoort en Suriname heet. ☼ Wie weken achtereen verblijf heeft gehouden in de Surinaamsche wildernissen, daar, waar het oerwoud, in zijn machtige heerschappij, nog nimmer met bijl en kapmes van den natuurschender heeft kennis gemaakt, en daarbij ondervonden heeft, dat de eindeloze afwisseling van de meest uiteenlopende dierengeluiden, die als een ontzettend dierenconcert bij het invallen van de duisternis over zijn hoofd losbreken, op verre na niet in overeenstemming is met de zeldzame sporen van dierlijk leven, die zich bij zijn pogingen, om steeds dieper het oerwoud binnen te dringen, aan zijn nieuwsgierige blikken vertoonden, zal tot de overtuiging moeten komen, dat hetgeen Wallace over het karakter van het Oost-Indische oerwoud heeft geschreven, voor alle oerwouden van den aequatorialen aardgordel geldt. Zeer juist zegt deze beroemde dierengeograaf, aan wien wij zooveel voor de kennis van de fauna van onze Oost te danken hebben: „de spaarzame vogelgeluiden hebben een geheimzinnig karakter en maken het gevoel der eenzaamheid nog sterker, inplaats van vroolijkheid te wekken. Te midden der akelige stilte, die op den dag in het oerwoud heerscht, verrast ons plotseling een angstgeschreeuw, van een of ander vreedzamen insekteneter afkomstig, die door een

tijgerkat of een reuzenslang wordt gegrepen.” ☼ Mij ging het evenzoo. Het overweldigende gevoel van eenzaamheid in het Surinaamsche oerwoud bekwam mij vooral, wanneer een zeldzame kreet van een onbekend dier, een vogelgeluid of het aanhoudend gefluit van een hagedissoort uit het omringende geboomte de geheimzinnige stilte kwam verbreken. ☼ Wat nu in het bijzonder de kevers van het oerwoud betreft, deze krijgt de onderzoekingsreiziger al even zelden op zijne tochten door de oerwouden te zien als vertegenwoordigers van de meeste andere diergroepen. Hoe stelde het mij te leure, na de rijke keververzamelingen bewonderd te hebben, die op plantages waren bijeengebracht, tot de ervaring te moeten komen, dat in het oerwoud kevers slechts bij uitzondering, zonder ze opzettelijk op te sporen, bemachtigd kunnen worden. ☼ Eerst na het uitloven van premiën wisten diegenen mijner negers, die jaren achtereen in het bosch hadden doorgebracht en met de levenswijze van de geheimzinnige dierenwereld dier wildernissen eenigszins vertrouwd waren geworden, een kleine verzameling dezer in de tropen zoo soortenrijke insektenorde bijeen te brengen. ☼ Slechts één geval herinner ik mij uit den onderzoekingsstocht door het binnenland, waarin enkele oogenblikken voldoende waren, om zoovele exemplaren van een keversoort als ik maar wilde, machtig te worden.

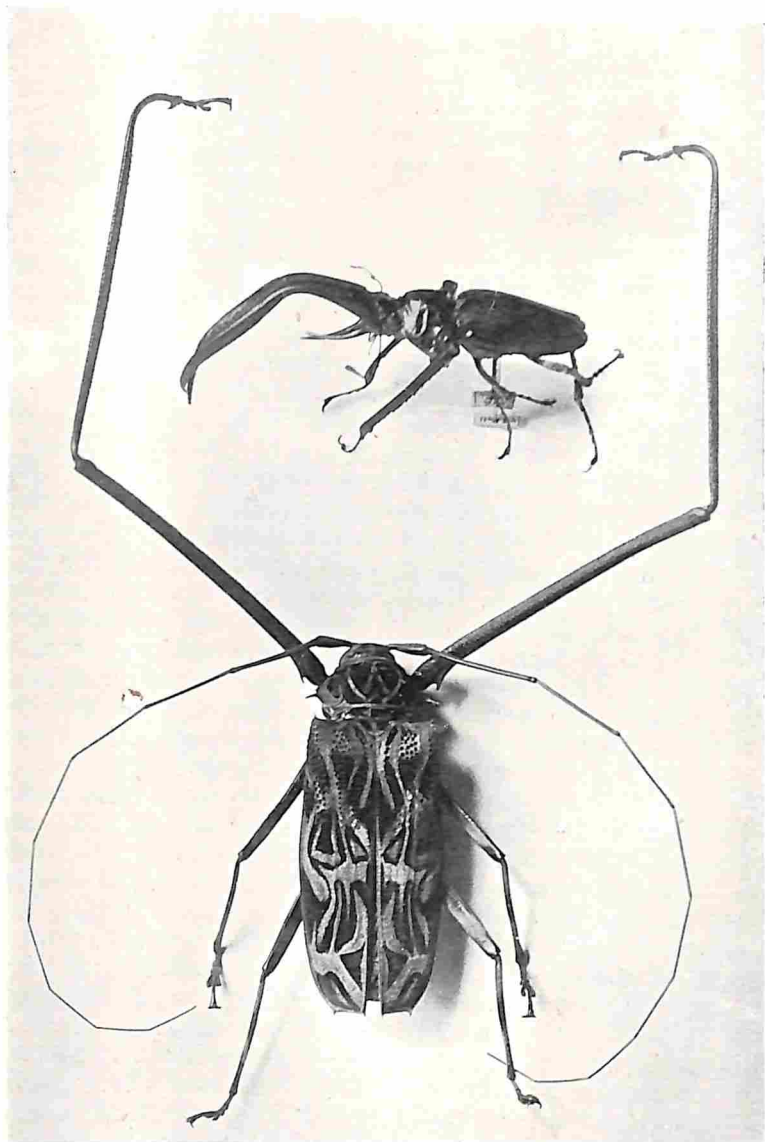

Foto v. Kankowsky.

IN OOST-EN WEST-HONGARIJE.

VROUWEN TE MEZŐKÖVESD, MET EEN RIJK BEWERKT KLEEDINGSTUK.

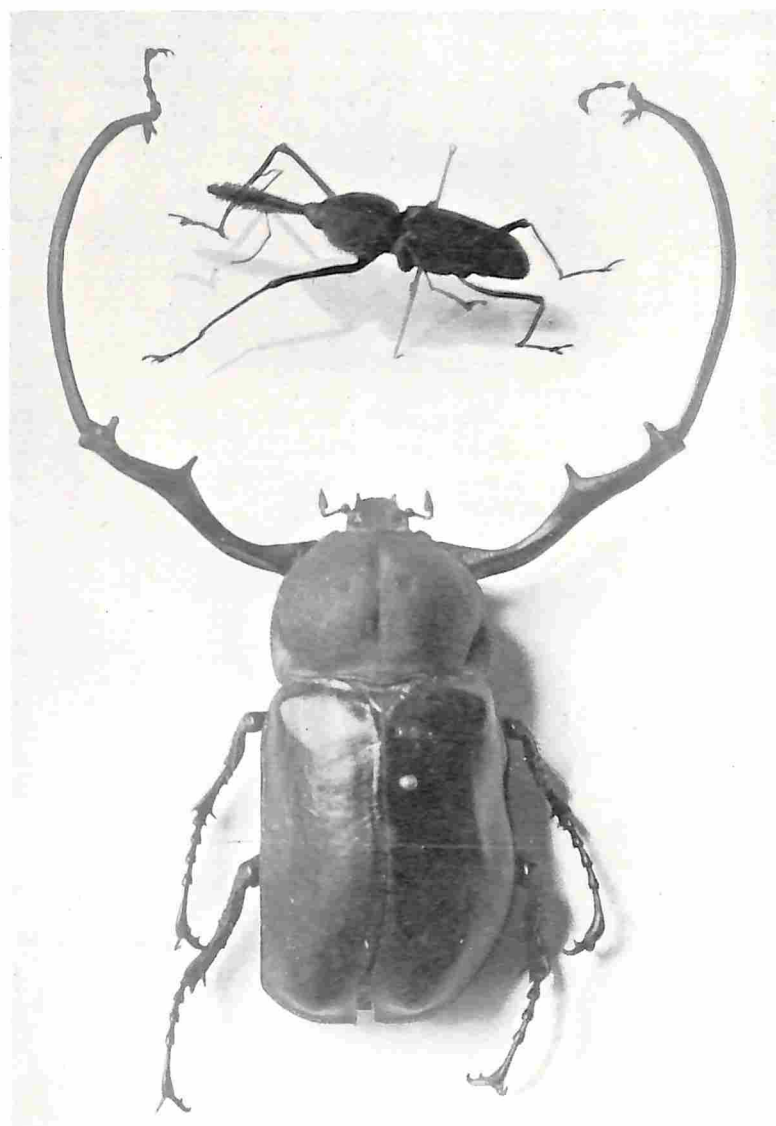
S. K.

BOVEN: CHIASOGNATHUS GRANTII STEPH.
 (DEZE KEVER UIT CHILI, VERWANT AAN ONS VLIEGEND
 HERT, MAAKT MET ZIJN STERK VERLENGDE, OP POOTEN
 GELIJKENDE BOVENKAKEN EEN ZONDERLINGEN INDRUK).
 BENEDEN: ACROCINUS LONGIMANUS L. (KLEIN
 EXEMPLAAR UIT SURINAME).

Het was in den laten avond, toen wij ergens diep in het oerwoud, ver van de rivier gekampeerd lagen, dat een zwerm z.g. lichtkevers (*Pyrophorus noctilucus* L.), die uit twee wasgele plekje aan het borststuk een hel, magisch licht uitstralen, plotseling het bosch met een menigte in alle richtingen zich bewegende vonken kwam verlichten. Bedwelmd door den rook van het kampvuur als zij waren, hadden wij exemplaren van dezen merkwaardigen vertegenwoordiger van de familie der springkevers of kniptorren (*Elaterridae*) slechts voor het oprapen. De sterkte van het bijna witte licht, dat deze kever — een der vele z.g. phosphoresceerende dieren — voortbrengt, wordt voldoende geïllustreerd door het feit, dat tien dezer lichtende kevers, in een flesch opgesloten, mij genoeg licht hebben gegeven, om zonder inspanning te kunnen lezen en mijne aantekeningen te kunnen uitwerken. ☒ De langdurige onderzanding, die Wallace op dit gebied in Oost-Indië opdeed, kan onze schrale oogst van kevers in het Surinaamsche oerwoud op natuurlijke wijze helpen verklaren. In twee maanden tijd verzamelde Wallace op een oppervlakte van slechts een vierkante mijl niet minder dan 700 keversoorten, waaronder 130 soorten van de familie der boktorren. Hier waren Chineesche houtkappers aan den arbeid geweest, en hadden zij, door een hoeveelheid dood hout, het voedsel voor tal van keversoorten en hare larven, achter te laten, een eldorado voor den keververzamelaar geschapen. Op een andere, gelijksoortige plaats in Nieuw-Guinea bracht Wallace op één dag niet minder dan 95 keversoorten bijeen. ☒ Dit zijn slechts enkele voorbeelden uit vele, die voor den rijken oogst van kevers op de plantages een verklaring kunnen geven. Gedurende een souper, dat bij gelegenheid van mijn bezoek aan een der ondernemingen aan de Surinamerivier was aangericht, heb ik mij van de enorme hoeveelheid kevers, die de bosschen bewonen, zelf kunnen overtuigen. Niet lang duurde het, of

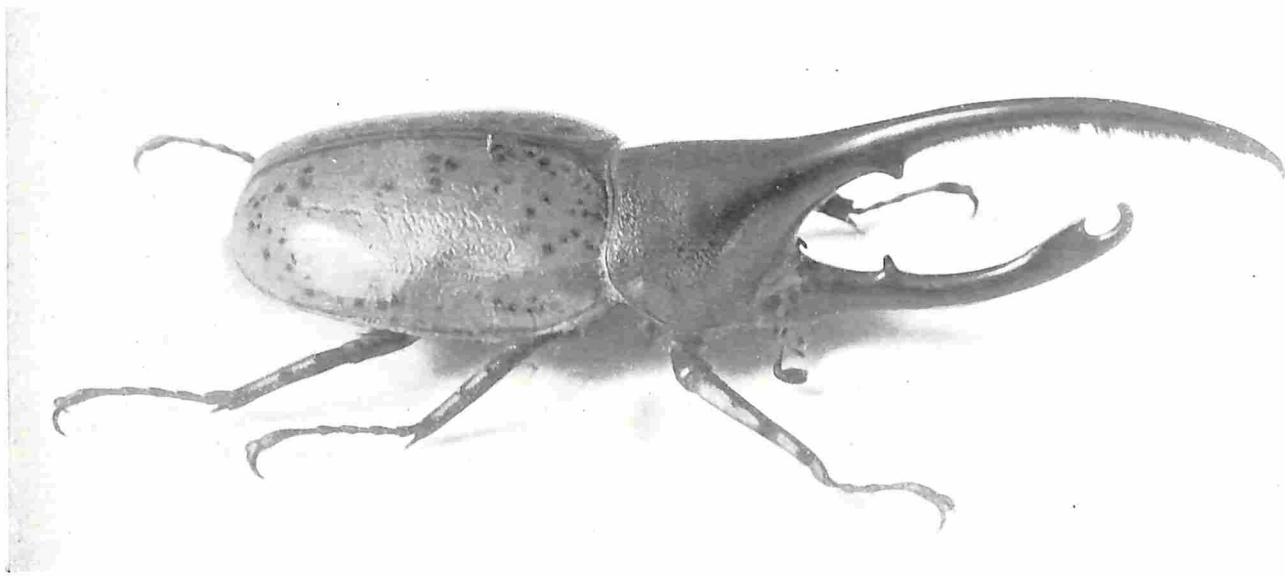
het tafellaken krioelde van vrij groote zwarte kevers, voor welke zelfs de Surinaamsche dames niet den minsten afkeer aan den dag legden. ☒ Dat de insekten in het algemeen de aan soorten en individu's rijkste diergroep van het oerwoud vormen, ondervindt ieder, die er langer of korter in heeft doorgebracht. Ik denk hier nog aan de enorme optochten van mieren en termieten, die wij door de bosschen „immer gerade aus" zagen patrouilleeren, en in het bijzonder aan een langen optocht van z.g. parasolmieren, die ik aan den oever van de rivier, vier aan vier of drie aan drie, langs ons kampement zag voorbijtrekken en die mijn altijd geestige kleurling-kok deed uitroepen: „als Nederland eens zooveel soldaten had." Wanneer wij nu onze aandacht bepalen tot de op deze bladzijden afgebeelde „griazelige beesten", zal er zeker wel niemand onder de lezers zijn, die, al zijn sommige ook nog zoo vreemd gevormd, er niet onmiddellijk kevers of torren in herkent, wier voorste paar vleugels geheel in chitine, een soort hoornstof, veranderd zijn. Wie wel eens een meikever of een onze-lieve-heersbeestje heeft zien opvliegen, zal weten, dat onder deze harde vleugeldekken de weeke rugzijde van het geringde achterlijf en ook de eigenlijke vliezige, weinig geaderde vleugels (het tweede paar vleugels) verborgen liggen, die, wanneer het dier zijn dekschilden oplicht, duidelijk zichtbaar worden. Toch is deze kenschetsing voor de meeste leeken niet voldoende, om alle kevers van deze rijke insektenorde, die om en bij de 300.000 soorten tellen, te kunnen herkennen. Met de kleintjes — het kleinste kevertje is slechts 0.25 m.M. lang — raken de meesten danig in de war, want hoe dikwijls is het niet in mijn loopbaan voorgekomen, dat een doosje met een klein kevertje bij mij werd gebracht met de boodschap, of ik eens wilde zien of dit „beestje" ook een exemplaar kon zijn van de gevreesde insekten, die huizen onbewoonbaar kunnen maken! ☒ Hier zal wel niemand in het onzekere zijn, want de in deze kolommen afgebeelde kevers, allen afkomstig uit tropische wouden, zijn duidelijk herkenbare vertegenwoordigers dezer aan soorten rijke insektenorde,

BOVEN: RHINA BARBIROSTRIS.
 BENEDEN: EUCHIRUS LONGIMANUS, AMBOINA.
 (NATUURLIJKE GROOTTE).

ja enkelen behooren zelfs tot de reuzen onder de geheele klasse. In geen enkele orde toch komen zóó groote en zóó zware dieren voor als in de orde der kevers en geen wonder is het, dat deze zeldzame afwijkingen van het gewone door ijverige verzamelaars zoozeer achtervolgd zijn geworden, dat deze verzameloede reeds in enkele gevallen tot een algeheele uitroeiing der soort heeft geleid (*Titanus giganteus* L., de reuzenboktor, die, zonder de vooruitstekende bovenkaken, 14 c.M. lang is). Maar ook in geen andere orde komen zoo vele vreemdsoortige en van elkander afwijkende diervormen voor, die nu eens door de grootte en gedaante der sprieten of voelhorens, dan weer in den vorm en lengte der pooten, of door allerlei uitwassen aan kop en borststuk zoozeer opvallen en telkens de vraag naar de aanleiding tot het ontstaan dezer vormverschillen uitlokken. ☞ Om in deze duizenden soorten een weg te vinden hebben keverspecialiteiten, z.g. Coleopterologen, een indeeling voorgesteld, die voornamelijk op tal van verschillen in den bouw der uitwendige lichaamsdeelen berust, en waardoor de soorten, die onderling verwantschappen vertoonen, in kleinere en grootere groepen vereenigd zijn, zooals dit ook voor andere diergroepen gebruikelijk is. De kleinere zijn de geslachten, de grootere, die weder vereenigingen zijn van geslachten, noemt men familiën. ☞ Onder de hier afgebeelde kevers behooren de grootste tot een gemakkelijk te herkennen familie, die in ons land door eenige bekende keversoorten vertegenwoordigd is. Naar den eigenaardigen bouw der sprieten, die aan de laatste leden bladvormige aanhangsels bezitten, wordt de bedoelde familie: bladsprietigen (*Lamellicornia*) genoemd. Bij onzen meikever, vooral bij den mannelijken kever, waar de bladen veel grooter zijn, is deze eigenschap duidelijk te zien. ☞ De larven der bladsprietigen, de z.g. engerlingen, zijn witachtige, op groote maden gelijkende, met uitzondering van den kop, weeke dieren, die zich op een harden bodem niet tehuis voelen, maar zich in lossen grond (humusrijke aarde of zand) en in vermolmd hout, al boren kunnen voortbewegen. ☞ De op bladz. 467 in natuurlijke grootte afgebeelde Goliathkever (*Goliathus regius*) behoort tot een onderfamilie der bladsprietigen, die men de *Cetoniae* noemt, kevers, die zich door bijzondere grootte, door vreemdsoortige versieringen of door een zeldzaam schitterenden metaalglans onderscheiden, waardoor zij in verzamelingen van exotische insekten ieders bewondering wekken. ☞ De *Cetoniae* hebben groote warmte en licht noodig en vliegen op aan de zon blootgestelde plaatsen om bloemen heen, wier teere deelen zij eten; of zij zoeken ook wel z.g. „bloedende” boomstammen op, om zich aan de uitvloeiende, zoete sappen te goed te doen. ☞ Daar de Goliathkevers — want er zijn nog meer soorten — die het Afrikaansche oerwoud bewonen, boven de kronen der hoogste boomen vliegen, of tegen hoge palmen opkruipen, waar zij in de bloemen een rijken voorraad voedsel vinden, is het niet gemakkelijk, exemplaren dezer groote, zware kevers machtig te worden. Eertijds gold een Goliathkever dan ook als een groote zeldzaamheid. Een gebeurtenis was het dan ook, toen het eerste exemplaar door een Nederlandsch matroos van de kust van Guinea naar Europa werd medegebracht. Het hier afgebeelde exemplaar is een mannetje,

te herkennen aan den vorksgewijs uitlopenden kop. ☞ De hieronder afgebeelde kever, de Hercules-kever (*Dynastes hercules* L.), wordt om zijn buitengewone grootte door insekten-verzamelaars niet minder op prijs gesteld. De *Dynastinae*, die een andere onderfamilie der bladsprietige kevers vormen, zijn bewoners van de oerwouden van tropisch Zuid- en Centraal-Amerika, enkele ook van tropisch Azië. De mannelijke dieren zijn doorgaans met vreemdsoortige aanhangsels van de harde chitinehuid bewapend, terwijl de wijfjes, die zich, om eieren te leggen, in vermolmd hout inboren, deze versieringen missen. De hier afgebeelde soort, die in tropisch Amerika, dus ook in Suriname voorkomt, is een mannelijk exemplaar van de grootste onder de *Dynastinae*; hij bereikt met inbegrip der horens een lengte van 15 c.M. De een weinig benedenwaarts gebogen bovenste horen, die van het borststuk — het deel, waaraan bij de insekten steeds de vleugels en de pooten bevestigd zijn — naar voren reikt, is bijna evenlang als het lichaam, is nabij de basis van twee zijtanden voorzien en draagt aan den onderrand gele borstels; de onderste, van den kop ontspringende horen is veel korter en heeft meerdere chitine-uitwassen, zooals zij ook aan de groote bovenkaken van ons vliegend hert, ook een bladsprietige kever, voorkomen. Beide horens zijn, evenals het lichaam, glanzend zwart, terwijl de dekschilden met zwarte vlekken op een olijfgroenen ondergrond geteekend zijn. ☞ De Indianen zijn bijzonder verzot op de larven der *Dynastinae* en van andere in dood of ziek hout levende kevers; zij zoeken de larven ijverig op en, zooals mij gedurende mijn verblijf bij de Surinaamsche Indianen is verzekerd, kappen zij zelfs met opzet palmenstammen om, teneinde zich na eenigen tijd de dikke keverlarven te kunnen verschaffen, die er zich na een zeker tijdsverloop steeds in bevinden, en die in hun eigen vet gesmoord, een smakelijk gerecht moeten opleveren. ☞ Bezie nu de op bladz. 465 afgebeelde *Euchirus longimanus*, de langarmige *Euchirus* soort, en let op de enorme, van hoornuitwassen voorzien voorpooten, waarmede zij zich langzaam voortbeweegt, doch die als verdedigingswerktuigen der mannetjes goede diensten moeten bewijzen. Welk een vormverschil met den Goliath- en den Hercules-kever! Toch komt deze keversoort, die Wallace op Amboina, het insektenrijkste eiland, verzamelde in levenswijze met de beide vorigen overeen. Alleen dan kon deze zeldzame keversoort worden gevangen, zegt deze schrijver, wanneer zij het sap kwam drinken van den suikerpalm, waarmede de door de inlanders opgehangen bamboekokers des morgens vroeg gevuld waren. ☞ Tot een geheel andere, doch eveneens zeer gemakkelijk te herkennen familie der kevers behoort de eveneens op bladz. 465 afgebeelde tapijtboktor (*Acrocinus longimanus* L.). Geen keverfamilie is zóó rijk aan soorten als die der boktorren (*Cerambycidae*), van welke in ons land ook een aantal soorten voorkomen, en die door de grootte lengte der sprieten zich onderscheiden. Boktorren zijn vreedzame planteneters, wier krachtige bovenkaken, die zij, als alle kevers, in horizontale richting bewegen, slechts in nood tevens verdedigingswerktuigen zijn. Daar ook de larven dezer kevers zich in vermolmd of ziek hout ophouden en zich hier tot pop en later

KEVERLEVEN IN HET OERWOUD.
HERCULES-KEVER (*DYNASTES HERCULES* L.) TROPISCH ZUID-AMERIKA (NATUURLIJKE GROOTTE).

tot volwassen dier ontwikkelen, verschillen zij niet veel van de larven der reeds genoemde kevers. De lezer zal dus kunnen begrijpen, dat het nog moeilijker is, de larven van verschillende boktorsoorten van elkander te onderkennen, en dat veelal slechts een goed entomoloog (insektenkundige) hietoe in staat is. Zulks kan van praktisch belang zijn, omdat tot de boktorren

soorten behooren, die aan onze cultuurgewassen belangrijke schade kunnen doen. Ik zag dit o.a. op een cacaoplantage in Suriname, waar een ploeg van 15 „wurmenzoekers" speciaal belast was met het opsporen en uitsnijden van de larven van den cacaoboktor (*Steirastoma depressum*). De koelies moesten des avonds hun vangst in fleschjes bij den opzichter inleveren en werden per stuk (1 cent) betaald. Dat deze arbeiders pogingen deden, om larven van andere kevers ertusschen door te smokkelen, is alleszins verklaarbaar. Illustreert dit voorbeeld niet de noodzakelijkheid, om van het Europeesch personeel op cultuurondernemingen in de tropen, een meer dan oppervlakkige kennis te eischen van het leven der insecten, speciaal met het oog op de schade, die deze dieren aan land- en tuinbouwgewassen kunnen toebrengen? ☒ Daar oude en zieke cacao-boomen eerder door dezen schadelijken kever zullen worden aangetast, zal het streven in de eerste plaats gericht moeten zijn op de zorg voor gezonde, weerstandskrachtige gewassen en op spoedige verwijdering van oude en zieke boomen. In het oerwoud, waar een eeuwigdurende strijd gevoerd wordt, ook in de plantenwereld, en waar een eindeloze verscheidenheid van harsen, gommen en andere sappen de boomen tegen het heirleger van insecten beschermen, zal een oude boom, die zich door vermindering dezer sappen niet meer tegen termieten, kevers en andere insecten kan verweren, ten slotte op de zwakste plaats afbreken en met donderend geraas neervallen, tal van lianen (houtige slingerplanten), die hij dikwijls moet torsen, en kleinere boomen in zijn onmiddellijke nabijheid in den val meeslepend. In het Surinaamsche oerwoud blijken de gevallen stammen niet zelden geheel te zijn doorgevreten door een groote zwartbruine, platte kever (de *Phoronaeus rusticus* Perch), welke soort in allerlei stadiën van ontwikkeling gemakkelijk verzameld kan worden. Een der gevaren van ons oerwoudverblijf was het, door een plotseling neerstortende woudreus getroffen te zullen worden. ☒ Demerkwaardigste en tevens fraaiste boktor van het Surinaamsche oerwoud is zeker de hier afgebeelde tapijtboktor, zoo genoemd naar de sierlijke, in rose en zwart getinte teekeningen op de dekschilden, en aan welken de dooper van dit insect den soortnaam *longimanus* heeft gegeven (*Acrocinus longimanus* L.) omdat deze kever, evenals de boven beschreven *Euchirus*-soort, zich door buitengewoon lange voorpooten onderscheidt. Met deze broze organen en met zijne zeer lange en dunne sprieten moet men bij de conserveering voor de verzameling zorgvuldig rekening houden. ☒ Wanneer ik den lezer in deze korte schetsen er van heb kunnen overtuigen, dat het leven ook van kleinere dieren der tropenlanden rijke stof biedt voor een blad, dat aan het buitenleven gewijd is, zal de pracht en het doen en laten der exotische vlinderwereld hem zeker niet minder belang inboezemen. Hierover wellicht later! H. v. C.

HOEVEN EN KLAUWEN.

18) DOOR G. D. ROBERTS.

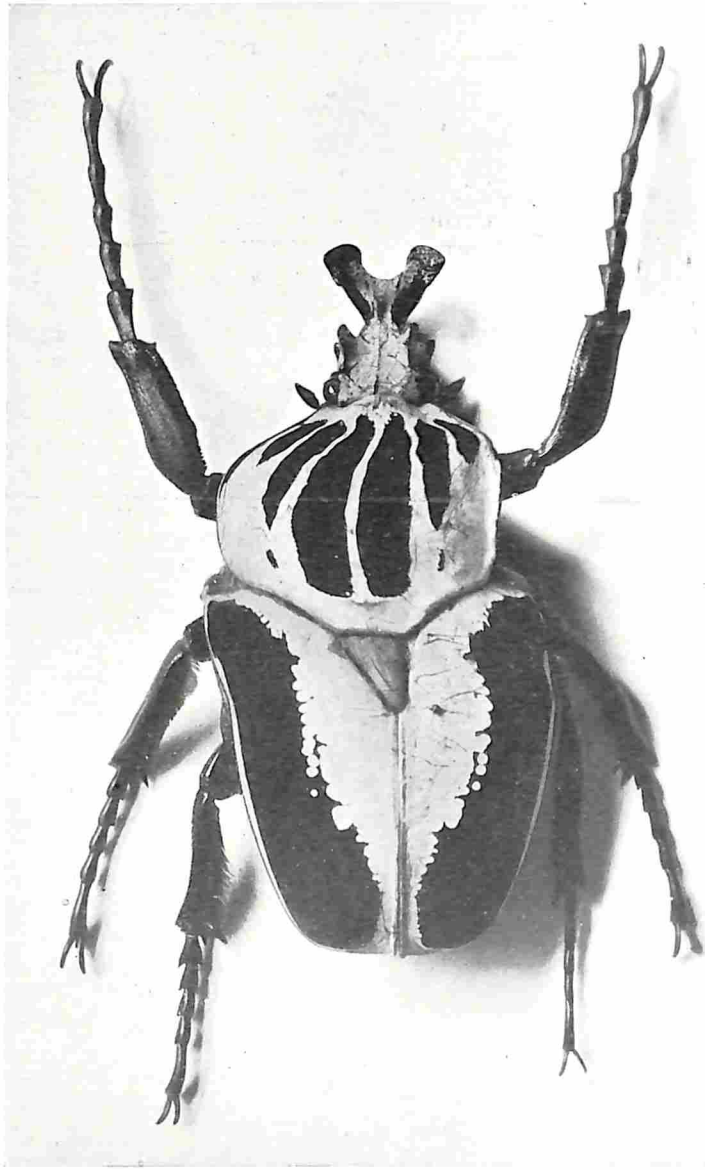
GEDREVEN door den waanzin van den doodsangst, liet hij zijn grooten kop zakken en stormde in op de donkere massa die hem den weg versperde. De beer, gloeiend van wraak-

gierigheid, had zijnerzijds geen oogen voor schapen. Plotse-ling werd hij in de ribben getroffen door iets dat op een vallend rotsblok leek, juist op het oogenblik, dat hij zijn voorpooten van den grond had opgeheven, waardoor hij ondersteboven geworpen werd. Met een luiden, grommenden zucht ontsnapte de lucht uit zijn longen en de ram draafde over hem heen en trapte op hem met zijn scherpe hoeven. Daarna rende de heel kudde over hem heen, een verbijsterend bombardement van kleine, scherpe, trommelende hoeven en wollige lichamen. Bijkomend van zijn verbazing, sloeg hij naar ze met zijn ongewonden voorpoot, raakte de laatste, ongelukkige ooi, die over hem heen liep en wierp haar lichaam, verminkt en half dood, ver weg de helling af. Toen, ietwat versuft, maar zonder zijn wraakplannen op te geven, keek hij uit naar zijn oorspronkelijken vijand. ☒ Hoe interessant en feitelijk ongeëvenaard de tusschenkomst van den bruinen ram ook was geweest, had Pete Allen zich niet den tijd gegund om er zoo aandachtig naar te kijken als zulk een nieuw voorval wel verdiende. Hij was te druk bezig geweest om zijn geweer te bemachtigen. Nu hij het had, haastte hij zich niet. Dit schot mocht niet missen. Juist toen de beer hem gewaar werd en met open bek op hem toeliep, vuurde hij en het dier viel voorover als een groote, harige massa, met een kogel in de hersenen. ☒ In New Brunswick had Pete Allen de reputatie gehad iemand te zijn, die onder alle omstandigheden zijn vijf zinnen bij elkaar had. In dat land van volleerde woudloopers en brutale roeiers zou hij die reputatie niet gekregen hebben, zonder ze te verdienen. Nog terwijl de beer viel, had Allen opnieuw zijn geweer opgeheven. Hij mikte precies op den bruinen ram, die op een honderd el afstand de helling opsprong. Daar was zijn trofee, de prachtige horens waarvoor hij zoo hard gewerkt had, eindelijk binnen zijn bereik. Maar het was hem alsof zijn arm den dienst weigerde — of sprak zijn hart? Pete Allen had er zich altijd op beroemd, dat hij eerlijk spel speelde, in figuurlijken zoowel als in letterlijken zin. Hij liet met een ontevreden gebrom zijn geweer zakken. „Het zou een smerige streek zijn je kapot te schieten", mompelde hij, „in aanmerking genomen hoe je me zoeven uit doodsgevaar hebt gered."

VIII.

DE PLAS.

☒ De strooming, die langs den bodem streek en het water daardoor steeds kristalhelder en zuiver hield, was zoo zacht, dat de oppervlakte, glad als een bruine spiegel, nooit verstoord werd, tenzij door een langzaam glijdende schuim-vlok van de spattende, kleine watervalletjes aan den buitenrand, of door een neervallend boomblad of door het langzaam opstijgen van een forel, op jacht naar een niets-kwaads-vermoedende vlieg, die over de oppervlakte streek. ☒ Voor de visschen, die in den plas leefden, was het een verblijfplaats wier volmaaktheid door niets verstoord werd. Zij was diep; maar de toegang was smal en ondiep, net ruim genoeg voor de langzame stroomwisseling met de er langs vliedende snellere rivier. Tevens was die toegang zoo gelegen, dat ontelbare lekkere hapjes, vliegen en kevers, larven en bessen, door de

KEVERLEVEN IN HET OERWOUD.
GOLIATH-KEVER. MANNELIJK EXEMPLAAR VAN *GOLIATHUS REGIUS*, AFRIKA. (NATUURLIJKE GROOTTE).

kracht van den waterval neergeslagen, ongemerkt naar binnen gedreven werden. De plas werd zwaar beschaduwed door groote water-essen en ahornboomen; maar zoowat twee of drie uur van den middag bereikten en warmden de zonnestralen zijn oppervlakte en dan konden zijn bewoners heerlijk liggen koesteren in haar gloed. Bovendien bood de bodem een groote verscheidenheid van genietingen aan. Dicht bij den ingang werd hij gevormd door een strook helder, zuiver zand waarop hier en daar gesteente lag. Maar op het midden-gedeelte en tot aan de loodrechte oevers en de spreidende boomwortels was de bodem bedekt met slibachtige modder, een prachtige voedingsbodem voor de kleine, ephèmère planten- en dierenwereld, die zij noodig hadden. Al de visschen die dezen verrukkelijken plas bewoonden, waren groote exemplaren, behalve wat jong goed, dat zich met moeite in het leven hield in de meest ondiepe gedeelten, waar de grooten ze niet konden bereiken. En er waren maar twee soorten van visschen: forellen en zuigervisschen 1). De zuigervisschen, luie, varkens-achtige, schadelooze wezens, huisden gezamenlijk boven den modder van welks oppervlakte hun kleine, ronde, ongewapende bekken voortdurend hun voedsel opzogen. Alleen hun grootte en de kracht hunner staarten beschermde ze tegen de forellen wier wijde, verslindende bekken en onverzadigbare eetlust er op afdoende wijze voor zorgden, dat de grootte der plasbewoners niet beneden een zekere maat daalde. De forellen hadden in den regel niets van de rustigheid der zuigvisschen. Ze zwommen onophoudelijk rond, nu eens over de slibvlakte, dan weer over het zand en de steenen, waar ze ooit kans zagen een buit, groot of klein, te bemachtigen. Vaak schoot deze of gene naar buiten door den nauwen ingang om te jagen, of zijn krachten te beproeven op de schitterende dwarreling der watervallen. En van tijd tot tijd kwam er een op zijn dooie gemak terugzwemmen, soms met den staart van een kleiner exemplaar van zijn geslacht uit zijn bek hangend, en ging dan onder den overhangenden oever liggen om zijn grooten maaltijd te verteren. Voor het paar groote vischaren, wier geweldig, slordig nest — dat op een karrevracht doode takken en afval leek — den heelen top besloeg van een hoogen, dooden denneboom, welke zoowat een halve mijl boven de watervallen stond, was die plas een voortdurende bron van ergernis. In hun onophoudelijke vluchten stroomop- en afwaarts keken ze telkens met hun scherpe oogen begeerig naar dien plas. Maar de groote visschen, die zoo kalm in de diepte zwommen, waren veilig voor hen, omdat het water zoondanig door gebladerte beschut was, dat ze onmogelijk met de vereischte snelheid naar beneden konden schieten. In de open ruimte konden ze neervallen als een wig van staal en een springenden forel nog aan de grens der watervallen oppikken. Maar den plas konden zij slechts bereiken door hem bedaard, vleugelklepperend te naderen, waardoor zelfs de slaperigste visch, die zich in de zon lag te koesteren, ruimschoots tijd had een schuilplaats te zoeken in de veilige bescherming der diepere lagen. Maar er was één visscher in de wildernis voor wien de plas juist was wat hij wenschte. Een groote boomwortel, die gedeeltelijk onder water lag, en zoowat drie voet uitstak boven dat gedeelte van den plas waar de zuigervisschen bijeen lagen, verschafte den grooten lynx juist de observatiepost die hij noodig had. Hier bleef hij soms een uur lang op den loer liggen,

1) Catostominae, een soort van visschen, aan de Noord-Amerikaansche rivieren en meren eigen.

geduldig en onbewegelijk als de boomwortel waarop hij rustte. Zijn rond, zwart, woest maangezicht met de bleeke, schitterende, meedoogenlooze oogen, zijn stijve snorren en gepluimde ooren hield hij zoo vlak boven de glasachtige oppervlakte, dat de verwarde schaduwen van het overhangend gebladerte dat de verwarde schaduwen van het grootste duidelijkheid ieder détail der doorschijnende diepte kon waarnemen. Met oneindig verlangen kon hij liggen kijken naar de dikke zuigers, die kalm hun voedsel uit het slib haalden; maar zoodat hij niets anders van ze wist, dan dat ze vet waren en er begerlijk uitzagen. Maar wat hem vooral interesseerde, dat waren de forellen. Die hadden niets van de kalme dikheid der zuigvisschen. Altijd waren er eenige, die in beweging waren,

waarbij het goud en zilver en vermiljoen van hun huid door de doorschijnende duisternis glinsterde; nu eens bewogen zij zich dicht langs den bodem, op zoek naar larven en kevers, dan weer schoten ze naar boven om te onderzoeken of een drijvend iets wellicht een vlieg was. En soms was het een vlieg, of een mot, of een rups, of een eetbare bes. En soms gebeurde het ook, dat de strooming in den plas ze dicht bij dien stillen speurder op den boomstam voerde, vóór de voedselzoekende visch hem ontdekt had. Dan spanden zich de spieren van den speurder, zijn klauwen schoten uit hun scheeden, een klein groen lichtje flikkerde spookachtig op in zijn oogen. Als de forel met zijn roode vin schuin het water doorkliefde, met zijn schouder de oppervlakte scheurde en het lekkere hapje uitzoog, verscheen snel als de bliksem van den boomwortel boven hem een poot met uitgespreide klauwen, onfeilbaar, onontkoombaar en schepte hem op uit zijn element, zoodat hij binnen een halve seconde krampachtig lag te springen tusschen de dennebladeren, hoog op den oever. En in de tweede helft van die noodlottige seconde besprong de lynx hem triomfantelijk en met zijn voorpooten de pogingen tot ontsnapping van den glibberigen visch belettend, beet hij den ruggegraat door bij den dikken nek. Daar de lynx zulk een stille en voorzichtige visscher was, werd de plas nooit verontrust door zijn vangsten en werd diens reputatie als een haven van rust en veiligheid door geen schijn van twijfel geschokt. Het slachtoffer verdween eenvoudig en daarmee was alles gezegd. Geen der andere plasbewoners wist hoe hij verdwenen was; geen hunner bekommerde zich er om; niet één kreeg daardoor een gevoel van ongerustheid. Op een heeten ochtend, toen de groote kat met zijn wreede maan-oogen weer op zijn boomstronk lag te staren in de diepte, bemerkte hij tot zijn teleurstelling, dat dien dag zelfs de forellen te lui waren om zich te bewegen. De hitte scheen hun allen eetlust benomen te hebben. Even onbewegelijk en onverschillig als de zuigvisschen zelf, zweefden ze op zacht wuivende vinnen en namen er geen nota van als zelfs de meest verleidelijke hapjes over de oppervlakte dreven. Ze daalden niet neer tot de zuigvisschen, maar bleven trotsch een paar voet hooger in het water zweven, of ieder voor zich schuilen onder de beschutting der enkele rotsen op den bodem. Vergeefs draaide vlieg of mot, of zelfs de meest verleidelijke vette rups langzaam boven hun hoofd. Ze verwaardigden zich zelfs niet er een minachtenden blik op te werpen. Ze verlangden niet te eten. En als een forel niet wil happen, dan wil hij eenvoudig niet en daarmee is alles gezegd.

(Wordt vervolgd).

Foto K. Schotsman.

DE Toren der V.M. O. L. VROUWENKERK TE EDAM, NA DE RESTAURATIE.